BIJLAGE 1 THEORETISERING EN VALIDERING VAN DE CONTINUÏTEITSAPP

Disclaimer: De continuïteitsapp is uitsluitend bedoeld als voorbeeld van ondersteunend hulpmiddel en vervangt niet de professionele oordeelsvorming, eigen verantwoordelijkheid of toepasselijke werkzaamheden van de gebruiker. De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en Nyenrode Business Universiteit geven geen garantie over de juistheid, volledigheid, geschiktheid of uitkomsten van de app en zijn, voor zover wettelijk toegestaan, niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die ontstaat door of verband houdt met het gebruik van de continuïteitsapp of het vertrouwen op de uitkomsten daarvan. De gebruiker blijft zelf verantwoordelijk voor de toepassing, interpretatie, verificatie en vastlegging van de resultaten.

Inhoudsopgave

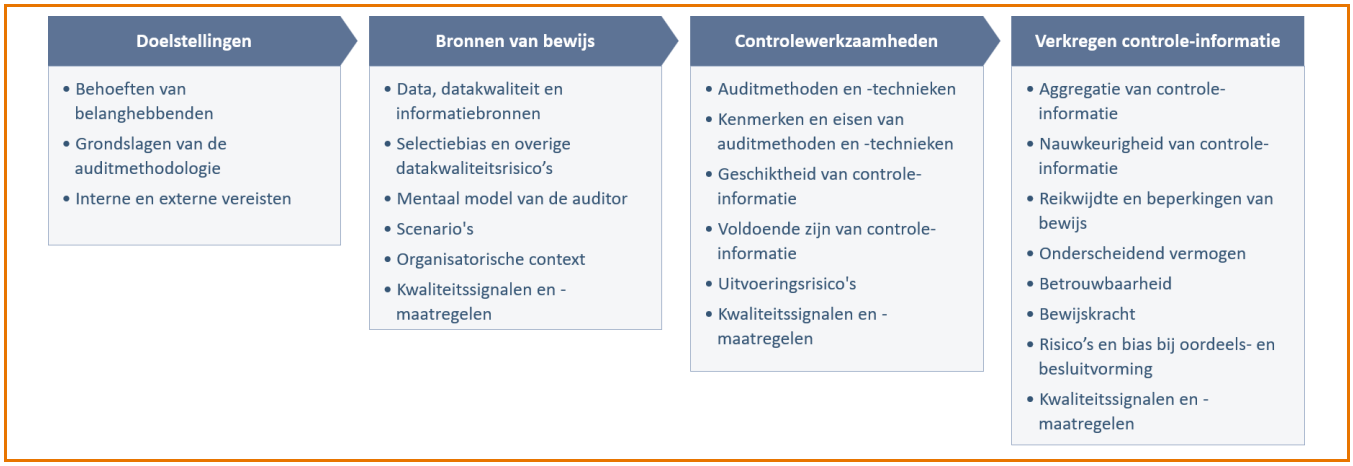
1 Inleiding 4
2 Bewijsdoelstellingen 4
2.1 Behoeften van belanghebbenden 4
2.2 Grondslagen van de controlemethode en vereisten voor de bedrijfsvoering 4
2.3 Externe en interne gebruikersvereisten 4
3 Bronnen van bewijs 5
3.1 Eisen aan data, datakwaliteit en informatiebronnen 5
3.2 Selectiebias en overige datakwaliteitsrisico's 5
3.3 Mentaal model 5
3.4 Scenario's 5
3.5 Organisatorische context 5
3.6 Kwaliteitsbeheersing 5
4 Controlewerkzaamheden: toepassing app 6
4.1 Controlemethode en -technieken 6
4.2 Kenmerken en eisen aan de controlemethode 6
4.3 Geschiktheid van app-uitkomsten als controle-informatie 6
4.3.1 Relevantie van app-uitkomsten 6
4.3.2 Randvoorwaarden 8
4.3.3 Betrouwbaarheid van de databron 9
4.3.4 Beoordeling van de betrouwbaarheid van controle-informatie 9
4.4 Voldoende controle-informatie 10
4.5 Frequentie 11
4.6 Uitkomsten 11
4.7 Uitvoeringsrisico's 12
4.8 Kwaliteitsbeheersing 13
5 Verkregen controle-informatie 13
5.1 Aggregatie, bewijskracht, reikwijdte en beperkingen van controle-informatie 13
5.2 Risico's in oordeels- en besluitvorming en kwaliteitsborging 14
6 Verificatie en validatie 14
6.1 Verificatie- en validatieraamwerk 14
6.2 Methodeverificatie 14
6.3 Toetsing van methode-uitkomsten 15
6.3.1 Testprocedure 15
6.3.2 Gevoeligheid van uitkomsten voor methodekenmerken 15
6.3.3 Kwaliteit van de testmethode 15
6.3.4 Uitvoeringsrisico's bij testmethoden 15
6.4 Toetsing van robuustheid 16
6.5 Validatieresultaten 17
Bijlage 2 Methodeverificatiechecklist 18

Bijlage 3 Interviewprotocollen 21
Bijlage 3.1 Interviewprotocol accountant 21
Bijlage 3.2 Interviewprotocol ondernemer/CFO 24

1 Inleiding

In het vooronderzoek van ‘theoretisering en validering van controlemethoden’ (NBA, 2023) zijn de volgende stappen uitgewerkt. Deze zullen achtereenvolgens worden verantwoord.

Figuur 1 Theoretiseringsraamwerk voor controlemethoden

Bron: Eerste opzet theoretisering subraamwerk: “Theorizing Evidential Power of Audit Methods” (TEPAM), NBA, 2023, p. 11.

2 Bewijsdoelstellingen

2.1 Behoeften van belanghebbenden

De primaire belanghebbenden van de app zijn de accountants bij de uitvoering van assurance-opdrachten en aan assurance verwante opdrachten. De app beoogt ondersteuning te geven bij:

- Identificatie van rode vlaggen en documentatie over veronderstelde continuïteitsgrondslag. Signalen van continuïteitsproblemen worden nu niet altijd tijdig, volledig en samenhangend herkend of vastgelegd, mede door een gebrek aan integraal cliëntinzicht en focus op afvinkwerk.
- Verbreding van tijdshorizon tot 2–3 jaar. Beoordelingen zijn vaak te sterk gericht op de korte termijn, terwijl risico’s voor continuïteit juist ontstaan door toekomstige ontwikkelingen, scenario’s en externe schokken.
- Versterking professioneel-kritische instelling (PKI). Accountants kunnen te dicht op de cliënt zitten of managementaannames te weinig kritisch toetsen, waardoor mogelijk in de oordeels- en besluitvorming tegenargumenten en -bewijs onvoldoende gewicht kan krijgen.
- Accountant als strategisch gesprekspartner. Het gesprek over continuïteit is te weinig geïntegreerd, vooruitkijkend en multidisciplinair, terwijl juist tijdige duiding, escalatie en consultatie belangrijk zijn.

Deze doelstellingen zijn overgenomen uit de Systems Engineering Management Plan (SEMP). Aandachtspunt voor accountantsorganisaties kan zijn dat er ook andere belanghebbenden kunnen zijn, zoals kwaliteitsbeheersing.

2.2 Grondslagen van de controlemethode en vereisten voor de bedrijfsvoering

Zie SEMP onder 3.4.

2.3 Externe en interne gebruikersvereisten

Zie SEMP onder 3.2, 3.3 en voor regelgeving onder 3.5.

3 Bronnen van bewijs

3.1 Eisen aan data, datakwaliteit en informatiebronnen

De databronnen die de app gebruikt betreffen:

- Set van gestructureerde vragen en antwoordcategorieën aangaande levensvatbaarheidsbeoordeling van organisaties;
- Lijst met rode vlaggen van werkgroep continuïteit van de NBA

De antwoorden door de klant betreffen zelfbeoordelingen en kunnen daarom gevoelig zijn voor onbewuste heuristieken en bewuste tendentie vanwege het anticiperen op uitkomsten door sociaal wenselijke of neutrale antwoorden te geven.

De eisen die aan de kwaliteit van de antwoorden gesteld kunnen worden, zijn: i) relevant voor het identificeren van rode vlaggen en het gesprek aan te gaan met de cliënt, en ii) dat mogelijke tendensen in de antwoorden herkend kunnen worden.

De mapping van de antwoordcategorieën is gebaseerd op het professionele oordeel van de experts in de taskforce voor de beoordeling van de levensvatbaarheid. De eis is dat deze mapping transparant is en de risico's voldoende identificeert. Zie bestand "20260116 Red Flag Map.xlsx" voor het meest recente overzicht van de vragen en de koppeling met rode vlaggen.

De specifieke eisen aan de datakwaliteit zijn in het vervolg van dit rapport verder uitgewerkt.

3.2 Selectiebias en overige datakwaliteitsrisico's

Vanwege de opzet van het gebruik van de vragenlijst is er geen bijzonder risico op een tendentie in de selectie van deelnemers: dit betreffen de bestuurders/CEO's van organisaties. Wel kunnen er diverse risico's zijn in de beantwoording van de vragen. Zie daarvoor deze sectie.

3.3 Mentaal model

Voor het aangaan van het gesprek is het belangrijk om achtergrondkennis van de cliënt te hebben, zodat je de antwoorden van de cliënt kunt toetsen aan wat je als accountant had verwacht. Ook eventuele onderkende bewuste of onbewuste tendenties in de beantwoording kunnen informatief zijn voor de risicoanalyse. Tevens is een mentaal model van belang om de relevantie en kansimpact van de rode vlaggen te kunnen beoordelen en het gesprek erover te voeren met de cliënt.

3.4 Scenario's

De scenarioanalyse is voor deze softwaretoepassing minder relevant, omdat de vragenlijst primair heeft als doel mogelijke risico's te identificeren.

3.5 Organisatorische context

Kennis van de organisatorische context is van belang om in het gesprek met de cliënt te kunnen doorvragen over de mate waarin mogelijke levensvatbaarheidsrisico's door de organisatie worden onderkend en geadresseerd.

3.6 Kwaliteitsbeheersing

Dit aspect is van belang omdat:

- Een risicoanalyse moet worden uitgevoerd ten aanzien van de kwaliteit van de IT-beheersing rondom de app: zie SEMP onder "operationsplan en risicomanagement"
- Afspraken moeten worden gemaakt over de 'levenscyclus van de dataset': hoe lang de data wordt bewaard en voor welke doelen het wordt gebruikt, hoe lang het bruikbaar is voor dat doel, het versiebeheer van de app en de vragenlijsten. Zie SEMP onder "vereisten bedrijfsvoering".

Het aspect van Extraheren, Transformeren en Laden (ETL) is beperkt relevant, omdat de antwoorden op de vragenlijst rechtstreeks in één dataset worden vastgelegd in de app.

4 Controlewerkzaamheden: toepassing app

4.1 Controlemethode en -technieken

De continuïteitsapp is een open-source hulpmiddel voor accountants dat via een gestructureerde vragenlijst rode vlaggen en continuïteitsrisico's bij ondernemingen identificeert. De app ondersteunt risicoanalyse met een horizon van twee tot drie jaar en levert een downloadbare analyse met rode vlaggen op als basis voor het gesprek met de cliënt.

De controlemethode bestaat uit het systematisch verzamelen en beoordelen van inlichtingen van het management door middel van een vragenlijst en het koppelen en groeperen van antwoorden aan de rode vlaggenlijst van de werkgroep Continuïteit van de NBA, die weer gebaseerd is op Standaard 315.

Het is de bedoeling dat een deel van de vragen jaarlijks wordt opgevraagd en een deel eens per drie of vier jaar.

4.2 Kenmerken en eisen aan de controlemethode

De volgende voorwaarden zijn gesteld aan de app:

- Systematisch: identificeert relevante rode vlaggen en koppelt deze aan de onderliggende risicofactoren.
- Toekomstgericht: ondersteunt scenarioanalyses met een horizon van twee tot drie jaar.
- Vakinhoudelijk passend: sluit aan op NV COS 315 en 570 en op de NBA-tooling voor rode vlaggen.
- Betrouwbaar en uitlegbaar: beperkt foutieve signaleringen en maakt de werking reproduceerbaar en maakt verantwoording achteraf mogelijk.
- Gebruiksvriendelijk: Nederlandstalig, mobiel toegankelijk en praktisch toepasbaar in de mkb-praktijk.
- Bruikbare output: levert een bondige analyse als basis voor het cliëntgesprek en voor verdere controlewerkzaamheden.
- Veilig: voldoet aan de eisen voor toegangsbeveiliging, versleuteling, logging en AVG-conforme gegevensverwerking.
- Beheersbaar: ondersteunt versiebeheer, validatie en periodieke verbetering van de vragenlijst en de methodiek.

4.3 Geschiktheid van app-uitkomsten als controle-informatie

4.3.1 Relevantie van app-uitkomsten

De uitkomsten van de app kunnen worden gebruikt als controle-informatie in de categorie "inlichtingen van het management" (500.6) voor de analyse van inherente risicofactoren. Voor elke inherente risicofactor dient volgens het AuditWorkBook te worden beoordeeld of deze mogelijk continuïteitsproblemen kan veroorzaken. Het is beoogd dat de uitkomsten informatief zijn over de levensvatbaarheidsrisico's op de korte en middellange termijn (twee tot drie jaar).

Tabel 1 Onderwerpen, meetfrequentie en omvang van de vragenlijst

Onderwerp	Meting	Aantal vragen	Korte samenvatting
Markt- en sectorontwikkelingen	**voortgang**	11	Externe veranderingen in de markt, technologie, digitalisering, concurrentie, wetgeving, economie en duurzaamheid, en de gevolgen voor omzet, marge en vooruitzichten.
Marktpositie	**voortgang**	15	Marktkeuzes, inzicht in de doelgroep en concurrenten, onderscheidend vermogen, online aanwezigheid, merksterkte, klanttevredenheid en klantbinding.

Onderwerp	Meting	Aantal vragen	Korte samenvatting
Exploitatie	**basis**	7	Omzet, winst, kosten en groeiverwachting, met een terugblik op het afgelopen jaar en een vooruitblik op het komende jaar.
Financiële positie	**basis**	12	Financiële verantwoordelijkheid, schulden, betalingsachterstanden, winstverwachting, liquiditeit, reserves, kredietwaardigheid, beleggingen en boekhouding.
Investeringsniveau	**basis**	4	Zakelijke investeringen, onderhoud, voorraadniveau en de mogelijkheid om noodzakelijke investeringen uit te voeren.
Ondernemerscompetenties	**voortgang**	11	Persoonlijke eigenschappen zoals zelfvertrouwen, besluitvaardigheid, ambitie, passie, creativiteit, netwerkvaardigheden en affiniteit met cijfers.
Persoonlijke risicofactoren	**basis**	7	Privérisico's die het ondernemerschap kunnen beïnvloeden: inkomen, gezondheid, vaste lasten, gezinsafhankelijkheid, reserves en werk-privébalans.
Conflicten	**basis**	7	Mogelijke conflicten in de privésfeer of met aandeelhouders, medewerkers, leveranciers, klanten, financiers en overheidsinstanties.
Probleemoplossend vermogen	**basis en voortgang**	16	Ervaring met zwaar weer, inzicht in cijfers, flexibiliteit in kosten, crisisstructuur, relaties met stakeholders en persoonlijke crisisvaardigheden.
Human Capital	**basis en voortgang**	7	Personeelstekort, verloop, kennisontwikkeling, moderne middelen, werksfeer, ziekteverzuim en werkomgeving.
Procesbeheersing	**voortgang**	7	Doelgericht werken, procesoptimalisatie, begroting, liquiditeitsprognoses, administratie, jaarstukken en rekening-courantbeheer.
Klimaat & Sociaal (ESG-score)	**voortgang**	4	Klimaatrisico, uitstoot, diversiteit en veiligheid binnen de onderneming.
De Vennootschap	**voortgang**	8	Basiskenmerken zoals rechtsvorm, vestigingen, oprichtingen, bestuurs- en statutenwijzigingen, overnames, sector en aantal medewerkers.

De uitkomsten kunnen op verschillende wijzen informatief zijn:

- De uitkomsten geven inzicht in de visie van de bestuurder of ondernemer op een palet van thema's die de levensvatbaarheid kunnen beïnvloeden. De vragen zijn afgeleid van de IMK-vragenlijst (REF) en met een mapping van antwoorden gerelateerd aan de rode vlaggen. Hierbij geldt een veel-op-veelrelatie, waarbij een antwoord aan meerdere rode vlaggen kan zijn gekoppeld, maar ook een rode vlag aan meerdere antwoorden kan zijn gekoppeld.
- Vragen zijn onderverdeeld naar één of meerdere onderwerpen, waarbij een eerste keer alle vragen (basis + voortgangsvragen) worden uitgezet en jaarlijks alleen de voortgangsvragen. Periodiek, bijvoorbeeld elk vierde jaar kan de volledige vragenlijst worden uitgezet en ook bij belangrijke wijzigingen, bijvoorbeeld bestuurswisselingen en disruptieve marktontwikkelingen
- De verwachting van de accountant ten aanzien van het aantal rode vlaggen is belangrijk om te beoordelen of er een mogelijke tendentie is in het invullen van de vragen en geeft aanleiding voor een gesprek met de cliënt:
    - Indien de rode vlaggen grotendeels overeenkomen met de verwachtingen van de accountant, dan kunnen de rode vlaggen dienen als basis voor het gesprek met de cliënt;
    - Indien er belangrijke verwachte rode vlaggen ontbreken, kan dit wijzen op gebrekkig inzicht van de ondernemer en/of zelfoverschatting dan wel het risico dat de cliënt bewust de vragenlijst zodanig

vlak invult om de uitkomsten te manipuleren; in dit laatste geval is het belangrijk de reden te achterhalen en vormt dit een signaal voor de inschatting van de integriteit van het management;
- Indien er meer rode vlaggen zijn dan verwacht, kan dit wijzen op verschillen in inzicht en in de weging van risico's.

4.3.2 Randvoorwaarden

De randvoorwaarden voor de kwaliteit en het gebruik van de app zijn hieronder per datakwaliteitsdimensie geordend. Openstaande maatregelen en validatiepunten zijn afzonderlijk zichtbaar gemaakt.

Tabel 2 Randvoorwaarden voor datakwaliteit en gebruik van de app

Dimensie	Aspect	Toelichting	Maatregel / validatie
Context	**Authenticiteit**	Gebruikers worden persoonlijk uitgenodigd via hun e-mailadres. Doorsturen blijft mogelijk; de functie van de invuller geeft aanvullende informatie over diens identiteit.	Validering: vaststellen of deze werkwijze voldoende zekerheid geeft over de beantwoording.
Context	**Veracity**	De geloofwaardigheid hangt samen met de houding en integriteit van de invuller en met mogelijke bewuste of onbewuste beïnvloeding.	Maatregel: vertrouwelijkheid en doel vooraf toelichten; een voorbeeld van een persoonlijke uitnodiging opstellen.
Context	**Variability**	Wijzigingen in vragen of antwoordcategorieën kunnen de vergelijkbaarheid tussen versies aantasten.	Maatregel: versiebeheer toepassen, gewijzigde vragen een nieuw nummer toekennen en een verantwoordelijke beheerfunctionaris aanwijzen.
Toegankelijkheid	**Toegang**	De app en de gegevens moeten beschermd worden tegen onbevoegde toegang.	Maatregel: bestaande afscherming en autorisaties in de SEMP beschrijven.
Toegankelijkheid	**Beschikbaarheid**	De software moet betrouwbaar en continu werken. De proof-of-concept gebruikt een speciaal ingerichte cloudschijf.	Maatregel: bij de praktijktoepassing aansluiten op het gebruikelijke IT-beleid; huidige maatregelen beschrijven.
Veiligheid	**Datalek en cybersecurity**	Datalek- en cybersecurityrisico's zijn in de proof-of-concept nog niet volledig geborgd.	Maatregel: beheersmaatregelen uitwerken in het risicomanagement van de SEMP, sectie 9.
Complexiteit	**Eigen belang**	De invuller kan belang hebben bij beperkte uitkomsten en antwoorden zodanig matigen dat er minder rode vlaggen ontstaan.	Validatie: analyseren op flatterende, neutrale of anderszins sturende antwoordpatronen.
Complexiteit	**Gebrekkigheid**	Vragen kunnen met beperkte aandacht worden ingevuld of anders worden geïnterpreteerd dan bedoeld.	Validatie: analyseren van ontbrekende antwoorden, doorlooptijden en signalen uit interviews.

4.3.3 Betrouwbaarheid van de databron

De betrouwbaarheid van de databron wordt beoordeeld op basis van intrinsieke kwaliteit, representatie en context. De app beoogt voldoende aanwijzingen te geven voor een inhoudelijk gesprek over levensvatbaarheidsrisico's.

Tabel 3 Beoordeling van de betrouwbaarheid van de databron

Dimensie	Aspect	Toelichting / risico	Validatie of beheersing
Intrinsieke kwaliteit	**Volledigheid**	Om ethische redenen worden antwoorden niet afgedwongen. Niet-beantwoorde vragen kunnen informatiewaarde hebben.	Validering: analyseer welke vragen of categorieën worden overgeslagen: in de antwoorden zijn er 95 vragen volledig ingevuld en bij 10 vragen was er één missend antwoord verdeeld over 9 van de 211 respondenten; in totaal dus < 0.5%; geen aanleiding om tendentie te veronderstellen.
Intrinsieke kwaliteit	**Consistentie**	Antwoorden worden met vaste antwoordschalen en zonder vrije tekstvelden vastgelegd.	Beheersing: gestandaardiseerde antwoordschalen handhaven: in de vragenlijst is dit toegepast.
Intrinsieke kwaliteit	**Accuraatheid**	De vragenlijst moet voldoende nauwkeurig zijn om levensvatbaarheidsrisico's bij het kleine en middelgrote MKB te identificeren.	Validering: toetsen of de vragen voldoende nauwkeurig zijn voor dit doel.
Representatie	**Begrijpelijkheid**	Gestandaardiseerde omschrijvingen bevorderen eenduidigheid, maar antwoordcategorieën kunnen subjectief worden geïnterpreteerd.	Validering: onduidelijkheden en verschillen in interpretatie analyseren via interviews.
Representatie	**Vrij van bias**	Antwoorden kunnen bewust of onbewust worden gestuurd, met als gevolg onder- of overrapportage van risico's.	Beheersing en validatie: vooraf inschatten op basis van cliëntkennis en achteraf trianguleren met bedrijfsverkenning en andere informatie.
Context	**Velocity**	Een zeer korte of zeer lange invultijd kan wijzen op een hoger risico op antwoorden van lagere kwaliteit.	Validering: grenswaarden voor afwijkende doorlooptijden bepalen. In de vragenlijst was de gemiddelde invultijd door 192 respondenten ca 21 minuten met een minimum van 8 minuten en een gehanteerd maximum van 60 minuten als grenswaarde. Daarnaast waren er 19 deelnemers met een doorlooptijd van beantwoording van de vragenlijst van meer dan één uur tot enkele dagen. Er is geen significant verschil in de beantwoording van vragen die minder dan een uur (192) en die meer dan een uur (19) duurden

4.3.4 Beoordeling van de betrouwbaarheid van controle-informatie

De betrouwbaarheid van de geïdentificeerde risico's neemt toe wanneer de uitkomsten door andere controle-informatie worden bevestigd.

Tabel 4 Beoordeling van de betrouwbaarheid van controle-informatie

Dimensie	Aspect	Beoordeling	Reactie accountant
Representatie	**Vergelijkbaarheid**	Vergelijk de geïdentificeerde risico's met gezaghebbende marktrapportages, waaronder sectorrapportages van financiële instellingen en brancheorganisaties.	Onderzoek en verklaar relevante afwijkingen.
Representatie	**Verifieerbaarheid**	Bevestig risico's met informatie uit eerdere analyses, eerdere uitingen van het management, de bedrijfsverkenning en interne markt- en portfolioanalyses.	Voer triangulatie uit en leg de bronnen en afwegingen vast.
Context	**Geloofwaardigheid**	Ontbrekende of opvallend laag ingeschatte risico's kunnen wijzen op bewust of onbewust ongeloofwaardige antwoorden.	Heroverweeg waar nodig de uitgangspunten over de interne beheersingsomgeving en de competentie en ethische houding van het management. In de vragenlijst zijn er geen respondenten die een afwijkend patroon hebben van lage of hoge antwoordcategorieën.

4.4 Voldoende controle-informatie

Als aan de randvoorwaarden en inhoudelijke kwaliteitseisen is voldaan, kan de combinatie van app-uitkomsten, het cliëntgesprek en de professionele afweging informatie verschaffen over kwalitatieve aspecten van levensvatbaarheid en continuïteit. De onderstaande tabel structureert de verwerking en opvolging.

Tabel 5 Verwerking en opvolging van app-uitkomsten

Waarneming / onderwerp	Mogelijke betekenis	Reactie accountant
Uitkomsten sluiten aan op verwachting	De app-uitkomsten zijn consistent met de cliëntkennis en andere bronnen.	Gebruik de risico's als basis voor het cliëntgesprek en neem de uitkomsten en afwegingen op in het controledossier.
Verwachte risico's ontbreken	Mogelijk gebrekkig inzicht, zelfoverschatting of bewuste beïnvloeding.	Vraag door, trianguleer met andere bronnen en leg de afwijking, duiding en afweging vast.
Meer risico's dan verwacht	Mogelijk verschil in inzicht of in risicoweging.	Bespreek de verschillen en beoordeel of de risicoanalyse moet worden aangevuld.
Veel risico's of rode vlaggen	Een uitgebreide lijst kan een effectief gesprek belemmeren.	Groepeer naar overkoepelende thema's en communiceer bij voorkeur in termen van risico's.
Afwijkend antwoordpatroon	Defensief, neutraal of strategisch antwoorden kan de betrouwbaarheid beperken.	Vergelijk met verwachtingen en andere informatie en onderzoek inconsistenties.
Ongebruikelijke invultijd of ontbrekende antwoorden	Mogelijk onvoldoende zorgvuldige beantwoording.	Beoordeel de betrouwbaarheid opnieuw en voer waar nodig aanvullende werkzaamheden uit.
Cliënt wil vragen niet beantwoorden	Het niet beantwoorden kan informatiewaarde hebben.	Bespreek de reden en documenteer de betekenis voor de beoordeling.
Gesprek met cliënt	De informatiewaarde hangt mede af van herkenning, kans-impactbeoordeling en maatregelen van de organisatie.	Leg vast of risico's zijn geïdentificeerd en beoordeeld, welke maatregelen zijn getroffen en hoe effectief deze zijn.

4.5 Frequentie

De accountant dient in te schatten wanneer het gebruik van de uitgebreide vragenlijst nodig is of wanneer de verkorte vragenlijst volstaat. Afwegingen daarbij zijn of er belangrijke wijzigingen zijn in de gegecontroleerde organisatie, zoals een nieuw management, verloop van belangrijke functionarissen of na overnames en fusies. Ook de veroudering van de analyse door veranderende marktomstandigheden, de waardeketen en de financiering kan aanleiding zijn om de uitgebreide vragenlijst (weer) te laten beantwoorden. Naar verwachting zal de uitgebreide vragenlijst over twee tot vijf jaar nodig zijn.

4.6 Uitkomsten

Signalen uit de kwalitatieve analyse kunnen belangrijk zijn voor zowel de langere als de kortere termijn.

Voorbeelden van risico's op langere termijn (komende twee tot drie jaar):

- Toenemende prijsconcurrentie vanuit lage-lonenlanden.
- Niet kunnen volgen van disruptieve innovaties
- Niet kunnen voldoen aan nieuwe regelgeving of nieuwe regelgeving het voortzetten van het huidige bedrijfsmodel verhindert

Voorbeelden van risico's op korte termijn (<1 jaar):

- Acute risico's in de waardeketen (leveranciers tot afnemers), denk aan grondstoffenrestricties, het faillissement van strategische partners, bereikbaarheid over water en weg, nieuwe regelgeving
- Risico's omtrent wegvallen van bedrijfsbepalende bestuurder/DGA vanwege ziekte of beoefening gevaarlijke sporten zonder duidelijke opvolger

4.7 Uitvoeringsrisico's

De belangrijkste uitvoeringsrisico's, hun mogelijke gevolgen en passende beheersmaatregelen zijn hieronder samengevat.

Tabel 6 Uitvoeringsrisico's en beheersmaatregelen

Risico	Oorzaak / tekortkoming	Mogelijk gevolg	Beheersmaatregel
Onvoldoende begrip van de organisatiecontext	App-uitkomsten worden geïnterpreteerd zonder voldoende inzicht in externe ontwikkelingen, interne dynamiek, governance en processen.	Rode vlaggen of ontbrekende rode vlaggen worden verkeerd geïnterpreteerd.	Bouw vooraf een mentaal model op en actualiseer de bedrijfsverkenning.
Onvoldoende triangulatie	App-output wordt onvoldoende vergeleken met de administratie, prognoses, managementinformatie, marktrapportages en eerdere dossiers.	Tegenstrijdige informatie wordt niet tijdig herkend of opgevolgd.	Vergelijk systematisch met interne en externe bronnen en onderzoek eventuele afwijkingen.
Onjuiste beoordeling van antwoorden	Eigen belang, zelfoverschatting, defensief invullen en interpretatieverschillen worden onvoldoende meegewogen.	Te veel vertrouwen in managementinlichtingen.	Beoordeel de relevante datakwaliteitsdimensies en leg de professionele afweging vast.
Onvoldoende opvolging van antwoordpatronen	Ontbrekende antwoorden, extreem lange invultijden of opvallend neutrale uitkomsten worden niet onderzocht.	Signalen van lage datakwaliteit of beïnvloeding blijven onbehandeld.	Definieer signalen voor nader onderzoek en voer aanvullende inlichtingen of werkzaamheden uit.
Te ruime conclusie	Indirecte kwalitatieve informatie wordt als zelfstandig of doorslaggevend bewijs gebruikt.	Onvoldoende onderbouwde conclusie over continuïteit of materiële afwijkingen.	Beperk conclusies tot de gevalideerde reikwijdte en trianguleer met andere controle-informatie.
Onduidelijke toleranties	Voor invultijd, ontbrekende antwoorden en de ernst van risico's ontbreken vooraf bepaalde criteria.	Niet duidelijk wanneer aanvullende werkzaamheden nodig zijn.	Stel beoordelingscriteria en escalatiegrenzen vast en valideer deze.
Bias in professionele oordeelsvorming	Eerste informatie of bevestiging van de eigen verwachting krijgt te veel gewicht.	Tunnelvisie en onvoldoende onderzoek naar alternatieve verklaringen.	Documenteer alternatieven, tegenbewijs en aanpassingen aan eerdere inschattingen.
Onvoldoende vastlegging en review	Beoordeling, inconsistenties, vervolgwerkzaamheden en conclusies zijn niet volledig gedocumenteerd.	Professionele oordeelsvorming is niet toetsbaar.	Pas dossiervereisten en objectieve review toe op significante oordelen.

4.8 Kwaliteitsbeheersing

De kwaliteitsbeheersing richt zich op het juiste gebruik van de app, adequate opvolging en toetsbare vastlegging.

Tabel 7 Kwaliteitsrisico's en beheersmaatregelen

Kwaliteitsrisico	Mogelijk gevolg	Beheersmaatregel
Onjuist gebruik van de app	Uitkomsten worden buiten de gevalideerde reikwijdte geïnterpreteerd of ten onrechte als betrouwbare controle-informatie gebruikt.	Werk volgens vastgestelde procedures, toepassingsvoorwaarden en adequate training.
Risico's en tendenties onvoldoende opgevolgd	Onvoldoende betrouwbare controle-informatie voor het controledoel.	Identificeer en beoordeel inherente risico's, afwijkingen en tendenties en koppel zo nodig aanvullende controlemaatregelen.
Onvoldoende vastlegging en onjuiste conclusies	De conclusie is niet traceerbaar, onvoldoende onderbouwd of mogelijk onjuist.	Leg methode, controles, betrouwbaarheidsbeoordeling, bevindingen, opvolging en conclusie juist, volledig en tijdig vast; laat significante oordelen beoordelen.

5 Verkregen controle-informatie

5.1 Aggregatie, bewijskracht, reikwijdte en beperkingen van controle-informatie

De reikwijdte van de uitspraak die kan worden gedaan op basis van de uitkomsten van de app, ten aanzien van de beoordeling van levensvatbaarheid en continuïteitsrisico's, is beperkt tot de identificatie van de kwalitatieve aspecten van continuïteit (315.13a) en zoals beschreven door de Werkgroep Continuïteit (2023). De inschattingswerkzaamheden (315.13b) volgen hieruit.

Voor de uitspraak of voldoende zekerheid is verkregen dat de risico's op levensvatbaarheid en continuïteit voldoende zijn geïdentificeerd, is triangulatie met andere bronnen nodig[1]:

- Kwantitatieve analyse op basis van financiële ratio's;
- Andere informatiebronnen uit de organisatie, zoals managementinformatie met begrotingen en kasstroomprognoses, interne- en externe markt- en portfolioanalyses waaruit de mate blijkt waarin de organisatie de veronderstelling van continuïteit kan handhaven (570.10);
- Informatie uit het controledossier van voorgaand jaar (voor zover beschikbaar) en huidig jaar vanuit identificatie van inherente risicofactoren.

De uitkomsten van deze triangulatie kunnen twee uitkomsten hebben:

1. Indien de andere bronnen de kwalitatieve analyse bevestigen, zijn voldoende werkzaamheden uitgevoerd om de risico's met betrekking tot levensvatbaarheid en continuïteit te identificeren. De geïdentificeerde rode vlaggen moeten vervolgens direct, of indirect via inherente risicofactoren (IRF) worden gekoppeld aan de risico's op afwijkingen van materieel belang (315.13).

→In de aanpak van het AuditWorkBook (NBA, 2023) moeten continuïteitsrisico's gekoppeld worden aan één of meerdere inherente risicofactoren of, indien het continuïteitsrisico naar verwachting een hoge kansimpact heeft op een afwijking van materieel belang, of zelfs een gerede twijfel is aan het voortbestaan (570.10), dan kan die ook als separate inherente risicofactor worden opgenomen. Met de continuïteitsimpactafweging bij iedere IRF wordt invulling gegeven aan de vereiste alertheid over mogelijke continuïteitsrisico's (570.11) en wordt geborgd dat het controleproces wordt meegenomen.

2. Indien de andere bronnen op onderdelen de kwalitatieve analyse niet bevestigen, dient aanvullende inlichtingen van het management worden ter duiding van de afwijkingen. De afwijkingen, de duiding daarvan door het management en de afweging van de accountant moeten worden vastgelegd, en zo nodig moet de lijst met geïdentificeerde risico's en rode vlaggen worden aangevuld.

De uitkomsten van de identificatie van de risico's worden meegenomen in het inschattingsproces van de inherente risicofactoren en inherente risico's met een respons conform Standaard 330 en 500-serie.

[1] De exposure draft 570 para's 11-15 legt nog meer nadruk op de noodzaak van begrip van de interne beheersing van de continuïteitsinschatting en betrekken hiervan in de risicoanalyse door de accountant.

Indien er sprake is van een gerede twijfel over de continuïteit, dienen al tijdens de risicoinschattingsfase aanvullende werkzaamheden te worden uitgevoerd (570.10,16).

5.2 Risico's in oordeels- en besluitvorming en kwaliteitsborging

Zie onder secties 3.5 en 3.6.

6 Verificatie en validatie

6.1 Verificatie- en validatieraamwerk

De kwaliteit van de app wordt beoordeeld door te verifiëren of aan de gespecificeerde eisen uit de SEMP is voldaan. Via validatie wordt beoordeeld of aan de doelstellingen van de innovatie is voldaan. Voor de verificatie en validatie is het raamwerk van de NBA (2023) gebruikt, dat is afgebeeld in Figuur 1.

Figuur 2 Verificatie- en validatieraamwerk voor controlemethoden

Bron: Eerste opzet validatie subraamwerk: "Validating Evidential Power of Audit Methods" (VEPAM), NBA, 2023, p. 41.

De onderdelen zullen, voor zover van toepassing, worden behandeld in de volgende secties. Belangrijk is te vermelden dat het validatieproces nog niet is afgerond op het moment van het opstellen van deze bijlage. Er zal te zijner tijd een compleet rapport beschikbaar komen.

6.2 Methodeverificatie

De vereisten voor de technische, functionele en presentatievereisten zijn vastgelegd in de SEMP, sectie 4. Omdat het een *minimal viable product* betreft zijn alleen de meest basale functionaliteiten geverifieerd met checklist in bijlage 2. De verificatie dient nog definitief vastgesteld en akkoord bevonden door de taskforce continuïteit.

6.3 Toetsing van methode-uitkomsten

6.3.1 Testprocedure

De validatie of de uitkomsten van de app is getest door middel van:

- Interviews met bestuurders en financiële directeuren over de herkenning en relevantie van door de app geïdentificeerde risico's. Deze interviews geven een indruk van een mogelijk onjuiste interpretatie van de vragen en van de relevantie van de risico's.
- Interviews met externe accountants over de herkenning en relevantie van door de app geïdentificeerde rode vlaggen. Deze interviews geven een indruk van de mogelijke relevantie en de onvolledigheid van de risico's.
- De interviewer gebruikt informatie uit een controleopdracht om de uitkomsten van de app te vergelijken met de geïdentificeerde risico's in het dossier. Ter voorkoming van een mogelijk defensieve houding van de geïnterviewde accountant is de voorkeur om lopende controledossiers te selecteren: dit is maar in ca. 30% (64 van 210) van de controleopdrachten gelukt, dat wil zeggen dat de interviews binnen zes maanden na afloop boekjaar waren gehouden. De reden van het lage percentage is niet bekend, maar dit verhoogt het risico op een negatief oordeel over de uitkomsten van de app door een defensieve houding.

6.3.2 Gevoeligheid van uitkomsten voor methodekenmerken

De aard van de methode van dataverzameling is gevoelig voor het gedrag van de invuller van de vragenlijst. In de validatieanalyses zal gericht beoordeeld worden de mate van:

- Tendenties in de beantwoording met duidelijke afwijkingen van de geïdentificeerde risico's ten opzichte van de verwachtingen;
- De mate waarin vragen niet zijn beantwoord;
- De mate waarin de geïdentificeerde risico's worden herkend als relevant door de cliënt;
- De mate waarin de geïdentificeerde rode vlaggen door de opdrachtpartner als relevant worden herkend en overeenkomen met de geïdentificeerde rode vlaggen.

6.3.3 Kwaliteit van de testmethode

Het onderzoek is uitgevoerd op basis van een wetenschappelijke onderzoeksopzet. De opzet van dit onderzoek is op 11 maart 2025 goedgekeurd door de Nyenrode Institutional Review Board. De primaire vastlegging van de gegevens is gedaan in Qualtrics, een digitaal platform voor het ontwerpen en verspreiden van enquêtes. Het onderzoek naar de uitkomsten is op dit moment nog niet afgerond.

De interviewers waren accountancystudenten die de parttime Master of Science in Accountancy volgen en tussen de 2 en 8 jaar werkervaring hebben in de accountantspraktijk. Na toestemming van de verantwoordelijke opdrachtpartner zijn de cliënten benaderd. Deze cliënten betreffen hoofdzakelijk opdrachten waarbij de accountancystudenten betrokken zijn. Na instemming van de cliënt met deelname aan het onderzoek zijn door de accountant-studenten linkjes verstrekt aan de cliënt en de accountant.

De interviews waren quasi-gestructureerd opgezet met een start met een breed perspectief op levensvatbaarheid en continuïteit, waarbij de vragen steeds gerichter werden op de geïdentificeerde risico's bij cliënten en de rode vlaggen bij accountants. Zie bijlage 3 voor de interviewprotocollen. Van de interviews zijn transcripties opgesteld en deze geanonimiseerd door accountant-student en relevante onderdelen zijn geknipt en geplakt bij de respectievelijke vragen in de Qualtrics vragenlijst.

De kwaliteit van de data in de vragenlijst over het controledossier wordt geborgd door zoveel mogelijk harde informatie op te vragen. Om de kwaliteit en anonimiteit van financiële ratio's te waarborgen, worden deze eerst via een standaardtemplate berekend en daarna afgerond op één decimaal voordat ze in de vragenlijst worden geplaatst.

6.3.4 Uitvoeringsrisico's bij testmethoden

Mogelijke uitvoeringsrisico's bij de valideringstesten betreffen:

- De data is verzameld door accountancystudenten met 2 tot 8 jaar beperkte werkervaring. Dit maakt dat de diepgang van de vragen en doorvragen beperkter is dan als dit door een meer senior accountant was uitgevoerd;

- Er kan een tendentie zijn in de selectie van een voorkeur voor controleopdrachten zonder continuïteitsproblemen omdat die de relatie met de cliënt mogelijk meer gespannen is dan bij andere cliënten;
- Een defensieve houding bij cliënten, wanneer er gesproken wordt over 'rode vlaggen', wat het inhoudelijke gesprek bemoeilijkt. Idem kan een externe accountant een defensieve houding aannemen indien de app nieuwe inzichten biedt die niet in het controledossier waren vastgelegd; daarom werd het dringend aanbevolen om lopende controleopdrachten te selecteren voor het onderzoek.

6.4 Toetsing van robuustheid

Er zijn 216 lopende controleopdrachten onderzocht, waarbij per controle-opdracht maximaal 58 rode vlaggen te identificeren zijn, en door de app in totaal 9.936 rode vlaggen zijn geïdentificeerd. Er zijn 5.192 (52%) rode vlaggen geïdentificeerd. Per controleopdracht zijn gemiddeld 24 rode vlaggen (mediaan 23 vlaggen, standaarddeviatie 9 vlaggen). In de onderstaande tabel is per onderwerp (waar meerdere rode vlaggen onder vallen) het aandeel van de 216 lopende controleopdrachten waarop dit onderwerp van toepassing is.

TABEL 8
OVERZICHT VAN ONDERWERPEN DIE AAN RODE VLAGGEN ZIJN GEKOPPELD

Onderwerp	Aandeel
Conflicten	15%
De Vennootschap	35%
Exploitatie	30%
Financiële positie	26%
Human Capital	13%
Investeringsniveau	14%
Klimaat & Sociaal	17%
Markt- en sector	23%
Marktpositie	31%
Ondernemerscompetenties	43%
Persoonlijke risico's	5%
Probleemoplossend vermogen	48%
Procesbeheersing	27%
Gemiddelde	25%

De toepassing van de app is mogelijk gevoelig voor:

- De omvang van de organisatie, waarbij de app vooral is bedoeld voor het kleinere en middelgrote MKB;
- De gebruikte vragen zijn generiek van aard en mogelijke branchespecifieke risico's zijn daarin niet meegenomen.
- Diverse vragen worden door het management vaak gemiddeld beantwoord. Vooral de vragen gerelateerd aan ondernemingscompetenties, bijvoorbeeld de competenties om de continuïteit in te schatten. Dit zien we vooral bij kleine(re) controleopdrachten.

Op basis van bovenstaande kan het wenselijk zijn om het aantal antwoorden op bepaalde vragen te beperken die een rode vlag kunnen veroorzaken. Verder dient de optie “wil niet antwoorden of anders“ toegevoegd te worden bij antwoorden.

De onderzoeksresultaten zijn in deze uitwerking nog niet volledig beschikbaar, maar zullen later volgen. Op basis van deze resultaten kunnen specifieke aanpassingen worden voorgesteld.

6.5 Validatieresultaten

De onderzoeksresultaten zijn in deze uitwerking nog niet volledig beschikbaar, maar zullen later volgen.

Bijlage 2 Methodeverificatiechecklist

De vereisten voor de technische, functionele en presentatieaspecten zijn vastgelegd in sectie 4 van het SEMP. Omdat het een minimal viable product betreft, richt deze verificatie zich op de meest basale en noodzakelijke werking. Per controlepunt worden het resultaat, het bewijs, eventuele vervolgactie en de verantwoordelijke vastgelegd. De Taskforce Continuïteit bespreekt de uitkomsten en stelt het eindoordeel vast.

Invulinstructie: noteer per controlepunt Akkoord, Niet akkoord of Niet van toepassing. Verwijs bij bewijs naar een testverslag, schermafbeelding, exportbestand, logbestand of ander controleerbaar document.

Checklist A — Functionele methodeverificatie

Tabel 9 Checklist functionele methodeverificatie

Nr.	Controlepunt	Acceptatiecriterium	Resultaat	Bewijs / opmerking
F1	Vragenlijst	De volledige basisvragenlijst kan in het Nederlands worden doorgenomen en opgeslagen.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F2	Invoervalidatie	Verplichte en ongeldige invoer worden duidelijk gemeld; antwoorden gaan niet verloren.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F3	Mapping naar rode vlaggen	Antwoorden worden volgens de vastgelegde, reproduceerbare beslisregels gekoppeld aan de juiste rode vlaggen.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F4	Risicocategorisering	Geïdentificeerde rode vlaggen worden weergegeven onder de juiste risicogebieden of inherente risicofactoren.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F5	Tijdshorizon	De methode ondersteunt de bespreking van continuïteit en levensvatbaarheid over twee tot drie jaar.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F6	Analyse-uitvoer	De app genereert een bondige analyse met rode vlaggen, relevante aandachtspunten en een basis voor het cliëntgesprek.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F7	Export	De analyse kan volledig en leesbaar worden gedownload in het voor het MVP gekozen formaat.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F8	Herhaalbaarheid	Dezelfde invoer en dezelfde versie van de methode leveren dezelfde uitkomst op.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
F9	Professioneel oordeel	De uitvoer wordt duidelijk gepresenteerd als ondersteuning van het professionele oordeel en niet als een zelfstandige controleconclusie.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	

Checklist B — Technische verificatie

Tabel 10 Checklist technische verificatie

Nr.	Controlepunt	Acceptatiecriterium	Resultaat	Bewijs / opmerking
T1	Toegang	Alleen bevoegde gebruikers hebben toegang; dossiers of sessies zijn van elkaar gescheiden.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	

Nr.	Controlepunt	Acceptatiecriterium	Resultaat	Bewijs / opmerking
T2	Opslag en privacy	Antwoorden en rapportages worden beveiligd opgeslagen en verwerkt conform de voor het MVP vastgestelde privacy-eisen.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T3	Auditlogging	De noodzakelijke gebruikers- en systeemhandelingen worden controleerbaar vastgelegd zonder onnodige persoonsgegevens.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T4	Prestatie	Een vraag wordt binnen drie seconden beantwoord en een pagina laadt binnen vijf seconden onder representatieve MVP-belasting.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T5	Betrouwbaarheid	De kritieke route — invoeren, opslaan, analyseren en exporteren — kan zonder blokkerende fouten worden voltooid.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T6	Mobiele werking	De kernfuncties zijn bruikbaar op gangbare desktop- en mobiele schermformaten.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T7	Herstel	Bij een onderbreking blijven reeds opgeslagen gegevens behouden en kan de gebruiker de sessie hervatten.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
T8	Versie-identificatie	De gebruikte versie van de vragenlijst, mapping en applicatie is aantoonbaar vastgelegd.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	

Checklist C — Presentatieverificatie

Tabel 11 Checklist presentatieverificatie

Nr.	Controlepunt	Acceptatiecriterium	Resultaat	Bewijs / opmerking
P1	Taal en terminologie	Vragen, toelichtingen en uitkomsten zijn begrijpelijk Nederlands en gebruiken consistente vaktermen.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
P2	Navigatie	De voortgang en benodigde vervolgstap zijn voor de gebruiker steeds duidelijk.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
P3	Leesbaarheid	Vragen, meldingen en resultaten zijn zonder afgebroken tekst of overlappende elementen leesbaar.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
P4	Resultaatstructuur	De uitvoer onderscheidt duidelijk invoer, rode vlaggen, risicogebieden, aandachtspunten en beperkingen.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
P5	Bespreekbaarheid	De analyse is bondig en biedt concrete aanknopingspunten voor het gesprek met de cliënt en de verdere controleaanpak.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	
P6	Exportweergave	De gedownloade analyse is volledig, herkenbaar en geschikt voor dossieropname.	☐ Akkoord ☐ Niet akkoord ☐ N.v.t.	

Bevindingen en vervolgacties

Tabel 12 Bevindingen en vervolgacties

Nr.	Bevinding / afwijking	Prioriteit	Actiehouder	Streefdatum	Status
1		☐ Kritiek ☐ Hoog ☐ Middel ☐ Laag			
2		☐ Kritiek ☐ Hoog ☐ Middel ☐ Laag			
3		☐ Kritiek ☐ Hoog ☐ Middel ☐ Laag			

Besluit Taskforce

Bespreekdatum: [datum]

Geteste applicatieversie: [versie]

Versie vragenlijst/mapping: [versie]

Eindoordeel: ☐ Akkoord ☐ Akkoord onder voorwaarden ☐ Niet akkoord

Voorwaarden of resterende acties: [invullen]

Onderbouwing besluit: [invullen]

Tabel 13 Vastlegging besluit Taskforce Continuïteit

Naam	Rol	Akkoord	Datum / paraaf
	Voorzitter Taskforce	☐ Ja ☐ Nee	
	Taskforce-lid	☐ Ja ☐ Nee	
	Taskforce-lid	☐ Ja ☐ Nee	
	Technische toelichting	☐ Ja ☐ Nee	

Conclusietekst: De basale functionaliteiten van het minimal viable product zijn met bovenstaande checklist geverifieerd. De Taskforce Continuïteit heeft de methodeverificatie op [datum] beoordeeld en [akkoord / onder voorwaarden akkoord / niet akkoord] bevonden.

Bijlage 3 Interviewprotocollen

Bijlage 3.1 Interviewprotocol accountant

3.1.1 Inleiding

Hartelijk dank voor uw bereidheid om deel te nemen aan dit interview. Dit gesprek is onderdeel van een gezamenlijk onderzoek van Nyenrode Business Universiteit en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), gericht op het verbeteren van de inschatting van bedrijfscontinuïteit door accountants. Centraal hierin staat de ontwikkeling van de 'Continuïteitsapp', een praktisch hulpmiddel voor accountants dat de 100 door de NBA gepubliceerde 'rode vlaggen' integreert en uitbreidt. De app is ontworpen om levensvatbaarheidsrisico's met een horizon van twee tot drie jaar te analyseren, wat een tijdig en inhoudelijk gesprek tussen de accountant en de ondernemer stimuleert. Het uiteindelijke doel is om met deze bredere benadering de poortwachtersfunctie van de accountant te versterken door mogelijke continuïteitsrisico's vroegtijdig te signaleren.

Voor dit onderzoek gelden de kwaliteitsnormen voor wetenschappelijk onderzoek. Dit houdt in dat de gesprekken worden opgenomen en uitgewerkt in transcripten. U ontvangt het transcript na afloop ter informatie en ik bevestig aan Nyenrode dat ik u dit heb verstrekt. Voor de opslag van gegevens zijn de regels van Nyenrode Business Universiteit voor datamanagement, de integriteitscode en de AVG-wetgeving van toepassing. Dit betekent onder meer dat de data wordt geanonimiseerd en alleen toegankelijk is voor de leden van het onderzoeksteam van Nyenrode, deelnemende studenten van het Auditing & Assurance scriptietraject en niet voor andere doeleinden dan dit onderzoek wordt gebruikt. Het onderzoeksteam en de deelnemende studenten hebben een vertrouwelijkheidsverklaring getekend.

VRAAG: Is het akkoord om het gesprek op te nemen (met een mobiele telefoon): ja/nee. (Indien nee, dan zullen aantekeningen worden gemaakt)

De interviews zijn en blijven vertrouwelijk. Er worden geen transcripten of audiofragmenten gedeeld met het onderzoeksteam of deelnemende studenten, deze worden uitsluitend door mij verwerkt in de vragenlijst. Als citaten of opmerkingen uit de vragenlijst worden gebruikt, gebeurt dit volledig geanonimiseerd. Doordat gewerkt wordt met PIN-codes is de anonimiteit ook geborgd richting onderzoeksteam van Nyenrode. De audiobestanden en transcripties worden gewist nadat ik mijn scriptie heb afgerond. U bent te allen tijde vrij om uw deelname aan het onderzoek in te trekken. In dat geval worden de audiobestanden en transcripten direct verwijderd en betreffende informatie uit de database verwijderd.

Het interview is als volgt opgebouwd. Eerst inventariseren we de huidige aanpak voor het bewaken van de levensvatbaarheid binnen uw organisatie. Vervolgens evalueren we specifieke risico's aan de hand van de uitkomsten van de NBA-app en sluiten we af met uw mening over de rol van de accountant ten aanzien van continuïteit.

PINCODE: <vul in pincode bij deze controleopdracht>

3.1.2 Vraag 1

Wat is uw rol binnen deze controleopdracht en bijzonder ten aanzien van het beoordeling van de levensvatbaarheid en in het bijzonder continuïteit van de gegecontroleerde organisatie in termen van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden?

3.1.3 Vraag 2

Ten aanzien van het beoordelen van de levensvatbaarheid, welke (drie) belangrijkste zaken vallen u op als u terugkijkt op het afgelopen jaar of de afgelopen jaren ten aanzien van de gecontroleerde organisatie?

Verdiepende vragen:

- Was het een belangrijk onderwerp in bespreking met de klant? Waarom wel, waarom niet?
- Wordt dit onderwerp periodiek besproken met de MT, RvC/RvT of auditcommissie?
- Als van toepassing, wie of wat was de aanleiding tot zorgen over de levensvatbaarheid?
- Hoe vaak spreekt u met het management over de levensvatbaarheid van hun organisatie? Raadpleegt de klant u wel eens over dit onderwerp?

3.1.4 Vraag 3

Hoe bepaalt de gegecontroleerde organisatie jaarlijks of de aan continuïteitsvoorwaarde in de financiële verslaggeving ex. art. 2:384 lid 3 en 4 BW is voldaan?

Verdiepende vragen:

- Wordt er een bepaalde methode of methodiek voor gebruikt?
- Indien van toepassing: op basis waarvan wordt de sectie over continuïteit in het bestuursverslag opgesteld (ex. 2:391 lid 1 BW)?
- Is er in de afgelopen jaren overwogen om een materiële onzekerheid over continuïteit te rapporteren of zelfs onontkoombare discontinuïteit?

3.1.5 Vraag 4

Uit de NBA-tooling blijken de volgende mogelijke rode vlaggen. Kunt u aangeven of u zich herkent in deze risico's?

< voeg de risico's toe>

Verdiepende vragen:

- Heeft u deze risico's wel eens overwogen? Zo ja, waarom, zo niet waarom niet?
- Mist u risico's in dit overzicht en welke zijn dit?
- Geef per mogelijke risico (rode vlag) aan of u het eens bent met de volgende stelling:

"Ik vind dit een relevant risico om te overwegen aan de risicoanalyse", antwoord: 1 = zeer mee oneens … 3=niet mee eens, niet mee oneens … 5 = zeer mee eens. Geef kort aan waarom.

De volgende vragen zijn niet cliëntspecifiek, dus als je meerdere interviews per partner houdt, hoef je ze maar één keer te stellen.

3.1.6 Vraag 5

Als het gaat over de beoordeling van de continuïteit en levensvatbaarheid van organisaties:

- Welke technologie gebruikt u momenteel bij de uitvoering van deze taak?
- Heeft uw kantoor ook nog andere technologie beschikbaar voor deze taak? Waarom gebruikt u die niet?
- Welke technologie zou u verwelkomen als ondersteuning bij deze taak? Kunt u voorbeelden geven?
- Welke eisen zou u aan nieuwe technologie stellen om die te gaan gebruiken?

3.1.7 Vraag 6

Hier volgen enkele stellingen. Alle stellingen de volgende antwoordcategorieën hebben: 1 = zeer mee oneens … 3=niet mee eens, niet mee oneens … 5 = zeer mee eens

Wat is uw antwoord op de volgende stellingen en geef een korte toelichting waarom:

a) “Vanuit het maatschappelijke belang zou de beoordeling van continuïteit een belangrijker onderdeel van de controle moeten zijn”
b) “Vanuit het maatschappelijke belang zou de beoordelingsperiode voor continuïteit door de accountant van 12 maanden na balansdatum moeten worden uitgebreid naar 24 maanden”
c) “De door de NBA-app aangegeven bespreekpunten zijn zo relevant dat ik ze meeneem in het vervolg van de controle”
d) “Een open-source toepassing zoals de NBA-app kan mijn organisatie helpen de kwaliteit van de beoordeling van continuïteit significant te verbeteren”
e) “Ik zie uit naar een eerste versie van de app van de NBA om te gaan gebruiken” (NB: op 4 februari 2026 is er een update over de app bij NBA Accounttech)

3.1.8 Vraag 7

Zijn er nog zaken die u de ontwikkelaars van de app en/of de accountant zou willen meegeven? Bepaalde wensen of ambities?

Bijlage 3.2 Interviewprotocol ondernemer/CFO

3.2.1 Inleiding

Hartelijk dank voor uw bereidheid om deel te nemen aan dit interview. Dit gesprek is onderdeel van een gezamenlijk onderzoek van Nyenrode Business Universiteit en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), gericht op het verbeteren van de inschatting van de bedrijfscontinuïteit door accountants. Centraal hierin staat de ontwikkeling van de 'Continuïteitsapp', een praktisch hulpmiddel voor accountants dat de circa 100 door de NBA gepubliceerde 'rode vlaggen' integreert en uitbreidt. De app is ontworpen om levensvatbaarheidsrisico's met een horizon van twee tot drie jaar te analyseren, wat een tijdig en inhoudelijk gesprek tussen de accountant en de ondernemer stimuleert. Het uiteindelijke doel is om met deze bredere benadering de poortwachtersfunctie van de accountant te versterken door mogelijke continuïteitsrisico's vroegtijdig te signaleren.

Voor dit onderzoek gelden de kwaliteitsnormen voor wetenschappelijk onderzoek. Dit houdt in dat de gesprekken worden opgenomen en in transcripten worden uitgewerkt. U ontvangt het transcript na afloop ter informatie en ik bevestig aan Nyenrode dat ik u dit heb verstrekt. Voor de opslag van gegevens zijn de regels van de Nyenrode Business Universiteit voor datamanagement, de integriteitscode en de AVG-wetgeving van toepassing. Dit betekent onder meer dat de data wordt geanonimiseerd en alleen toegankelijk is voor de leden van het onderzoeksteam van Nyenrode en deelnemende studenten van het Auditing & Assurance scriptietraject, en dat deze niet voor andere doeleinden dan dit onderzoek wordt gebruikt. Het onderzoeksteam en de deelnemende studenten hebben een vertrouwelijkheidsverklaring ondertekend.

VRAAG: Is het akkoord om het gesprek op te nemen (met een mobiele telefoon): ja/nee. (Indien nee, dan zullen aantekeningen worden gemaakt)

De interviews zijn en blijven vertrouwelijk. Er worden geen transcripten of audiofragmenten gedeeld met het onderzoeksteam of deelnemende studenten; deze worden uitsluitend door mij verwerkt in de vragenlijst. Als citaten of opmerkingen uit de vragenlijst worden gebruikt, gebeurt dit volledig geanonimiseerd. Doordat er met PIN-codes wordt gewerkt, is de anonimiteit ook gewaarborgd ten opzichte van het onderzoeksteam van Nyenrode. De audiobestanden en transcripties worden gewist nadat ik mijn scriptie heb afgerond. U bent te allen tijde vrij om uw deelname aan het onderzoek in te trekken. In dat geval worden de audiobestanden en transcripten direct verwijderd, en wordt de betreffende informatie uit de database verwijderd.

Het interview is als volgt opgebouwd. Eerst inventariseren we de huidige aanpak voor het bewaken van de levensvatbaarheid binnen uw organisatie. Vervolgens evalueren we specifieke risico's op basis van de uitkomsten van de NBA-app en sluiten we af met uw mening over de rol van de accountant met betrekking tot continuïteit.

PINCODE: <vul in pincode bij deze controleopdracht>

3.2.2 Vraag 1

Wat is uw rol binnen deze organisatie, en in het bijzonder ten aanzien van het waarborgen van de levensvatbaarheid in termen van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden?

3.2.3 Vraag 2

Ten aanzien van het bewaken van de levensvatbaarheid, welke (drie) belangrijkste zaken vallen u op als u terugkijkt op het afgelopen jaar of de afgelopen jaren?

Verdiepende vragen:

- Was het een belangrijk onderwerp binnen uw organisatie? Waarom wel, waarom niet?
- Wordt dit onderwerp periodiek besproken in de organisatie, het MT, de RvC/RvT of de auditcommissie?
- Als van toepassing, wie of wat was de aanleiding tot zorgen over de levensvatbaarheid?
- Spreekt u met de accountant over de levensvatbaarheid van uw organisatie? Is dat op uw initiatief of op initiatief van de accountant?

3.2.4 Vraag 3

Hoe bepaalt uw organisatie jaarlijks of aan de continuïteitsvoorwaarde in de financiële verslaggeving (art. 2:384 lid 3 en 4 BW) is voldaan?

Verdiepende vragen:

- Wordt er een specifieke methode of methodiek gebruikt?
- Indien van toepassing: op basis waarvan wordt de sectie over continuïteit in het bestuursverslag opgesteld (bijv. art. 2:391 lid 1 BW)?
- Is er in de afgelopen jaren overwogen om een materiële onzekerheid over continuïteit te rapporteren, of zelfs een onontkoombare discontinuïteit?

3.2.5 Vraag 4

Uit de NBA-tooling blijken de volgende mogelijke risico's op basis van de vragen in de vragenlijst. Kunt u aangeven of u zich in deze risico's herkent?

< voeg de risico's toe>

Verdiepende vragen:

- Heeft u deze risico's al eens overwogen? Zo ja, waarom, zo niet, waarom niet?
- Mist u risico's in dit overzicht en welke zijn dit?
- Geef per risico aan in hoeverre u het eens bent met de stelling: "Ik vind dit risico zeer relevant voor de levensvatbaarheid van mijn organisatie." Gebruik een schaal van 1 (zeer mee oneens) tot en met 5 (zeer mee eens), waarbij 4 staat voor niet mee eens en niet mee oneens. Licht uw antwoord kort toe.

Afrondende vraag: indien er aandachtspunten zijn ten aanzien van de financiële risico's, zorgt dit nog voor nieuwe inzichten?

3.2.6 Vraag 5

De taak van de accountant is te controleren of de continuïteit van uw organisatie redelijkerwijs kan worden verondersteld voor een periode van 12 maanden na de balansdatum.

Alle vragen hebben de antwoordcategorieën: 1 = zeer mee oneens … 3=niet mee eens, niet mee oneens … 5 = zeer mee eens

Wat is uw antwoord op de volgende stellingen en geef een korte toelichting waarom:

f) “Accountants zouden meer aandacht moeten besteden aan de beoordeling van de continuïteit”
g) “De beoordelingsperiode voor continuïteit van 12 maanden zou moeten worden uitgebreid naar 24 maanden”
h) “Ik zou het prettig vinden als de accountant meer aandacht zou besteden aan de levensvatbaarheidsbeoordeling van mijn organisatie”
i) Als de app beschikbaar wordt gesteld aan derden: “Ik vind dat de NBA-app voor mijn organisatie goed bruikbaar is om continuïteitsrisico’s te identificeren.”
j) “Ik vond de vragen in de vragenlijst goed te begrijpen”
k) De antwoorden op de vragenlijst zijn niet met mij of de accountant gedeeld. Bij eventueel toekomstig gebruik van de app, wat vindt u van de volgende stelling: “ik vind het geen probleem als de antwoorden van de vragenlijst worden gedeeld met de verantwoordelijke accountant”

3.2.7 Vraag 6

Zijn er nog zaken die u de ontwikkelaars van de app en/of de accountant wilt meegeven? Bepaalde wensen of ambities?

3.2.8 Bijlage: relevante BW-tekst

Hieronder volgt de tekst van artikel 2:384, leden 3 en 4 van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 2:384 lid 3 BW

"Bij de waardering van activa en passiva wordt uitgegaan van de veronderstelling dat het geheel der werkzaamheden van de rechtspersoon waaraan die activa en passiva dienstbaar zijn, wordt voortgezet, tenzij die veronderstelling onjuist is of haar juistheid aan gerede twijfel onderhevig is; alsdan wordt dit onder mededeling van de invloed op vermogen en resultaat in de toelichting uiteengezet."

Artikel 2:384 lid 4 BW

"Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld omtrent de inhoud, de grenzen en de wijze van toepassing van waardering tegen actuele waarden."